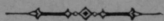

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 5.

V Ljubljani, 1. marcija 1878.

Tečaj XVIII.

Učitelj sem.

1.

Učitelj sem.

Važna je naloga moja,
Treba mnogo truda, boja,
Da jo dobro izveršim!

2.

Učitelj sem.

Po učeči se mladini
Jaz koristim domovini,
Za njo trudim se nevgnan!

3.

Učitelj sem.

Cerkev sveta in deržava
Važnost uka pripoznava,
Stan zato se moj čislá.

7.

Učitelj sem.

Kakor zvezde se svetili
Bodo oni, ki učili
So jih mnogo — vekomaj.

4.

Učitelj sem.

Druge ko imam učiti,
Sebe ne smém pozabíti:
Vedno dalje se učim!

5.

Učitelj sem.

Sam On, naš ki je Spasítelj, *)
Dal ime si je Učitelj —
Imeniten moj je stan!

6.

Učitelj sem.

Ko večer življenja pride,
Solnce več mi ne izide —
Bog plačilo bo delil.

Z.

*) Odrešenik.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(2. del.)

5.

Jaz le ne vem, čemu so babjeki na svetu. Drugi, ki so v resnici možje, bi jih morali na vso moč zasmehovati. Tudi ne razumem, kako se more mož tako podvreči ženski, da ji je treba le pomigati, in on že uboga. Ali čudna je pri ženskih ta lastnost, da hoče vsaka biti gospa, ki bi le zapovedovala, in drugi naj bi za njo delali. Ženske so sploh čudno lene; one storé le to, kar morajo in kar je neobhodno potrebno; kar jim pa ni ravno posebno treba, za to se ne brigajo. Naj se govori, kar se hoče o pridnih gospodinjah, jaz tega ne verjamem; one le storé, kar morajo, in družega nič. Ako se o kaki ženski pravi, da je skerbna, marljiva, pridna gospodinja, kaj pomeni to? — Ona stori to, kar je njena dolžnost. Vsaka gospodinja mora biti skerbna, marljiva in pridna. Ali je to mar kaka zasluga, ako kdo stori, kar mora? To je njegova dolžnost, ne pa zasluga.

Ženska lenoba se najbolje pokaže v domačih opravilih. En izgled naj nam razjasni to. Mož n. pr. je uradnik, in on ima ženo, ki ima za domača opravila kuharico in hišinjo. Ti dve morate delati to, kar bi morala gospa. Vprašam, čemu ima gospa to prednost, da delajo druge za njo? Vprašam pa dalje, zakaj ne sme mož najeti koga družega, ki bi v pisarnici za-nj opravljal delo? — Mož ima v duševnem in telesnem obziru prednost pred žensko; ali on ne rabi te prednosti, ter jo daje v vsacem obziru ženski. Kje je tu doslednost? Jaz le ne razumem, kako da ne izpoznajo ljudje tega.

Odkod pa prihaja to, da hoče vsaka ženska biti gospa? — Poslušajte, to je važno! in potrebno je, da se natančneje razloži. Vsak oče in vsaka mati želi, da bi se sinu ali hčeri dobro godilo na zemlji, vsak oče in vsaka mati pa tudi skerbi, da bi se zamoglo otroku tudi dobro goditi. Zadnji krajcar gre iz žepa za izobraževanje otrok, in ponosni so stariši na to, kar so se otroci že naučili in kar že znajo. Vsakdo hvali tacega otroka čez vso mero, in ko ta odraste, méni, da je že res, kdo ve kaj. Vedno le visoko leta, misli, da je najmodrejši med vsemi; ali kako strašno se goljufá! — Vendar mož si še pomaga, kakor si more; ali ženska je revica. Taka omikana ženska se méni vzvišeno nad vsemi drugimi, nobena jed in nobena obleka ji ni po volji, zato pa tudi zasmehuje vse poselsko delo. Edino upanje ima, da se bode mordá bogato omožila. In ko se ji še to ponesreči, potem je pa nekterikrat njeno zadnje zavetje učiteljska pripravnica, telegraf ali pošta, kjer so le na kvar možem, pa tudi temu opravilu.

Iz tacih elementov obstoji dostikrat ženstvo po pripravnicah, telegrafičnih in poštnih postajah. Večidel vse te so bile odgojevane čez svoj stan. Ali tako odgoja jim ni nič koristila, niso se omožile, ostale so samice, in da so se zamogle vzdrževati, stopile so v tako službo. — Kdo je pa temu kriv, da se ne morejo možiti ženske sedanji čas? kdo drugi je kriv, kakor moški? — Tako bodo znabiti vpraševale marsiktere. — Ali za božjo voljo, ljube gospodične, kdo drugi je kriv temu, kot ve. Zakaj se silite v pripravnice, k telegrafu in k pošti? Čemu jemljete kruh možem? Kako vas bodo oni jemali za žene, ako so sami brez službe. Nehajte se riniti k tem stanovom, in imele bodete upanje, da bodete enkrat vživale zakonsko srečo. Ali mora vsaka izmed vas imeti uradnika ali profesorja za moža? Ali niso drugi možje tudi dobri? Glavna stvar je, da se v zakonu srečno živi. Ali je pa zakonska zveza le z uradniki, profesorji in doktorji srečna? —

Dobro vem, da se bodo temu mojemu dokazovanju ženske le smejale, ter dejale: Nalašč ne storimo tako, kakor ta pravi. Mene vendar to kaj malo briga. Če se meni posmehujejo, se pa ministru ne bodo. — Gospodje ministri so začeli tudi malo terje postopati proti ženski emancipaciji.

Vzroki, zakaj se je odperl vstop ženskim k raznim stanovom, je različen. Pri učiteljstvu *) je bilo krivo pomanjkanje moških moči, pri telegrafu in pošti so pa menili si s tem kaj prihraniti. Ali to se ni zgodilo. Pri teh dveh zadnjih službah so morale imeti vedno moškega nadzornika, ki je moral biti tudi plačan, dalje niso smele opravljati po noči službe, kar je pri teh opravilih potreba, za ponočno službo je moral biti vse eno mož. Pri učiteljstvu so pa bile ženske le za zamašek, da so zadelale ljuknjo, ki je nastala s pomanjkanjem moških moči; zato so jih pri tem stanu tudi enakostavili z možmi, kar se pri pošti in telegrafu ni zgodilo. Gotovo si ni takrat nihče mislil, da se bo njihovo število kedaj tako pomnožilo. Naj bi pa vsaj zdaj se reklo: Dovolj je i. t. d.

Ali stariši? Poslušajmo še te! Oni dadó svoji hčeri doto s tem, če

*) Kar se nas tiče smo te misli, da za vzgojo ženstva so ženske bolj sposobne od moških, zato naj bi se povsod, kjer le moč, šole ločile po spolu, in moški naj bi dečke, ženske pa deklice poučevali. Sicer se pa splošno ne more trditi, da bi ženske ne bile sposobne moških, a moški ne sposobni ženske izrejevati; duh vzbuja duha, v spolu ne more biti toliko razlike, kakor v duševnih sposobnostih. Tudi katoliška cerkev ne zameta ženskega spola pri vzrejevanji, in (mislite le na izvrstne ženske redove ali samostane in njih šole, katerim v njih vzgojene gospe in matere, dokler živé, hvalo in čast dajo) kaj velja, ako ženske niso bolj poterpežljive, kakor moški pri izreji kterečkoli mladeži? In že celo pri deklicah, tam mora skoro vsa vzgoja opirati se na ljubezen, — jaz ne mislim tiste mehkužne ljubezni, marveč kerščansko —; deklice vse store rade, natančno, pridno, ako ljubijo svojega učenika ali svojo učenico. — Ako se upro, so pa teže vladati, kakor dečki; dečka še ustrahuješ z ostroštjo, a pri dekletu je vse zaman, nimaš strahovalnih sredstev, in pri svojeglavni ženski nastopi pasivni ali tihi upor. — Sicer pa mogoče, da o tej stvari, ako ne bode gospod pisatelj sam, o priliki še mi kaj izpregovorimo. Vredn.

jo izobrazijo za kak stan. Kaj pomaga, če je tudi hči preskerbljena za življenje, če pa njena pravost pod tem terpi. Pomislimo poštarico ali telegrafistinja, ki je cel dan v moški družbi. Kaj se vsega od njih ne nauči! Kaj pomaga, če je na eni strani preskerbljena, na drugi pa pokazena! To je treba premisliti starišem. — Ali bo pa tudi njihova hči mogla celo življenje opravljati tako službo? Ko se postara, kaj bode z njo? Penziona ji ni upati, ker ni pri pošti in telegrafu stalnih ženskih služeb. In zato je telegrafični in poštni biró najboljša fabrika za izdelovanje žensk, ki pridejo v siromašnice. — Pri učiteljicah je to seveda drugače. One dobódo penzijo. Ali kako dolgo bodo mogle služiti ženske? Ali jih ne bo treba pred časom penzionirati? — Tu pa zopet deržava terpi, ki jim mora izplačevati pokojnino.

Da so privolili učiteljicam se možiti, s tem so ljudje vstrelili največega kozla. — Dunajski magistrat potrosi za supliranje učiteljic v njihovem stanu vsako leto precej denarja. Koliko učiteljic je tu vmeščenih, in koliko mladih učiteljev je brez službe!

Pa naj bode kakor hoče, jeli ženska res občnemu pridu na kvar, naj že bode tu ali tam? Čas bi bil, da bi se potegnile nekoliko nazaj tje, od koder so prišle, ter se vsedle k šivanju, ali pa da bi se podale v kuhinjo, tam vladale s piskrom in kuhlenco, ter nam kaj prav dobrega kuhale.

Pri emancipaciji se najbolje vidi, kak „švindal“ se dela s humanizmom. Oj, ti ubogi humanizem! — Podpirajmo slabotne, ljubimo vse ljudi, ker vsakdo je naš brat in naša sestra! to je parola humanizma. — Ali ljubimo v resnici vse ljudi! Ali je to človekoljubje, ako dajemo ženskim javne službe, med tem ko je mnogo moških brez službe? — Kako strašno nedosleden je sedanji čas! — (Dalje prih.)

Matej Ravnikar Poženčan.

Slovstvu nova doba je napočila po novinah ali časnikih. Take novine je v Zagrebu l. 1835 vredovati jel dr. Ljudevit Gaj (r. 1809, u. 1872) z naslovom: „Narodne Novine Horvatzke — Danicza Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinska“, ki ga je l. 1836 spreménil v „Ilirske Narodne Novine — Danica Ilirska“, češ, naj se v njih kaže Vélika Ilirija med Skadrom, Varno in Beljakom, in naj se v njih oglašajo v duhu Slavo-Ilirskem Bulgari, Serbi, Hrovatje pa Slovenci, kar je koj v prvem vabilu priporočal sploh roda in jezika slovanskega ljubiteljem in zavetnikom, posebej „Krajnczem, Stajerczem, Korushczem, Iztrianom ter oztalem Szlovenczem“. In res — vabilo to so poslušali Slovenci vstopivši v kolo pisateljsko na pr. Stanko Vraz, Davorin Terstenjak, Urban Jarnik, Matija Majar, Juraj Kobe, Josip Žemlja, Jakob Krašnja,

in tudi — Mirko Poženčan. Marljivo je prebiral novine in knjige ilirske, slovenil vezane in nevezane sestavke, in naposled sam pisaril v Danico Ilirsko. V tej se l. 1839 br. 3 nahaja znana narodna „Kralj Matiaš“, ktera naj se pokaže tu v besedi ilirski pa v slovenski Poženčanovi:

Kralj Matiaš.

Polag narodne ilirske povéstice.

U dubokoj tamnoj hridi
Uz tarpezu od kamena
Kralj Matiaš mirno sidi,
Uz njegov čaša izpražnjena;

A oko njegov družba sédi
Od junakah prehrabreni',
Nu obrazi njim su blédi,
Blédi svima i ledeni.

U pó noći — tad se gane
Ovo družtvo kamenito,
Ter oružje oštrit stane
Svaki svoje strahovito;

I kralj skoči u toj buni,
Pa mač targne ognjevití,
Čašu vinom sad napuni
Kú nekasni dnom izpití.

Kad pak ura ta promine
Sve s' umiri opet s nova,
Kralj i vojnik sréd pečine
Negovori već nit slova.

Tako će se včk sgadjati
Kad dvanaesti sat izbije,
Dok Matjaša devet krati'
Brada stola neobvije!

Kralj Matiaš tu posljednu
Noć s veseljem očekiva,
Da u bitvu sarne vrédnu,
Gdi za slavu karv se liva.

Jedna lipa smatrat bude,
S devet varhi, borbu ovu,
Gdē se borci za rod trude,
I zgublenu čest njegovu!

Velu zemlju tad Slavjana'
Inostranac gazit neće;
Jer svarha će ožidana
Dojt' njezine hude srčce!

Kralj Matjaž.

Iz ilirskiga od Dra. Demetra.

Kjer globok in tamen prostor,
Ena miza je kamnita;
Kralj Matjaž ima svoj šotor,
Zraven čaša je izpita.

On je v svoje družbe sredi,
Krog junacije prehrabreni,
Njih obrazi vsi so blédi,
Blédi vsi ino ledeni.

Ko je pol noči, se gane
Leto družtvo vse kamnito
Ter orožje brusit stane
Vsaki svoje strahovito.

Kralj u tem uriši skoči,
Meč izdere ognjevití,
Čašo z vinom si natoči,
Ne mudi se jo popiti.

Kadar ura ta premine,
Vse potihne, v pokoj teče
Kralj in vojnik sred pečine
Li besede već ne reče.

Večno se će to uganjati,
Kadarkol dvanajst odbije,
Dokler kralja devetkrati
Brada mize ne obvije.

Kralj Matjaž tu poslednjo
Noć z veseljem perčakuje,
De u vojsko plane vredno,
Kjer se slavi kerv daruje.

Z verh devetmi lipa bode
Razločila to bojvanje,
Kjer je vsim za njih narode
Častne zgube povračvanje.

Dost Slavjani bodo jmeli,
Ptuj' ne bodo jih gazili;
Zlati čas' se bodo jeli,
Slavi srečo zadobili.

Zato znajte, kad budete
Štropot čuli u pó noći,
Da Matjaša to su čete,
Koje žude u boj počii!

Dr. Demeter.

Torej ved'te, kadar šume
Bote čuli v terdi noči:
De Matjaževe so trume,
De na vojsko so gredoči.

Mirko Poženčan.

Priměčanje. Obće poznato je kod ilirskog naroda prirečje: „Pokle kralj Matiaš spi, nikakve pravice ni“, koja se dobro slaže s latinskim: „Mathias obiit, justitia periit“. — „Kar kralj Matjaž v gori spi, — Na svetu već pravice ni“.

V broju 12 je čitati Dr. Demetra pesen: „Utěha Ilirii prigodom proglašenja Sàrbskoga ustava na Kuli — megdanu izpod Běograda“ na Todorovu subotu dana ¹¹/₂₃ Veljače (svečana) 1839: „Ilirio, Bog je s tobom! — Stresi pepeo s tvoje glave: — Neplač više sad nad grobom — Nekadašnje tvoje slave . . . ; slovenski v prevodu Poženčanovem: Tolažba Ilirje ob oznanenji Serbskiga ustava na Kuli — megdanu . . . „Bog, Ilirja, ti je mili! — Stres' pepel iz svoje glave: — Nič ne jokaj, de gazili — Nekdaj diko tvoje slave“ i. t. d. — V br. 16 Pavla Štoosa: „Slava na dan 19. Travnja 1839 kao dan čestitoga narodjenja Nj. veličanstva Cara i Kralja Ferdinanda na pr.:

Vatra gori u planini,
Zlatna iskra k nebu leti,
Da se vedroj u visini
Sivi oro š njom prosveti.

Nij to vatra u planini,
Veće to je duh slavjanski;
Nit je oro u visini,
Već je Car naš avstrianski.

Nit je iskra to zlatjena,
Ka od ognja k nebu leti;
Već ilirskog od kolěna
Čut za Kralja svog umreti i. t. d.

Ogenj šviga u planini,
Iskra zlata hti leteti,
De u vedri se višini
Sivi orel ž njo presveti.

To ni ogenj u planini,
Ampak to je duh slavjanski;
To ni orel u višini,
Ampak Cesar avstrijski.

To ni iskra pozlačena,
Ki od ognja v nebo sveti;
To ilirsk'ga je kolena
Čut za svoj'ga Cara vmreti i. t. d.

Izmed serbsko-dalmatinskih narodnih nahajajo se v prestavi njegovi: Juri Skenderbeg; Sveta Helena Križarica; Konštantin vėlki in sv. Helena i. t. d. — Po ilirskih pisateljih vzbujevan je jel prebirati stare klasike, gerške in latinske — pa tudi druge, ki so kedaj pisali o prednikih naših Slovanih, ter si je spisoval in preslověnjal iz njih stvari bolj znamenite. — Priučil se je ilirščine bil tolikanj, da je v njej celo sam pisaril v Danico Ilirsko, kjer je l. 1842 broj 10 tiskan njegov spis Rojnice; l. 1843 br. 28 Bajzis i. t. d. Prićenja se oni sastavek na pr.:

Rojnice.

„Po svoj prilici već od vrěmenah starih Rimljanah sačuvala se je u gornjoj Ilirii pripověst o Parkah, koje se kod nas Rojnice (Rodjenice? —) zovu. U toj pripověsti nalaze se dodatci kasnijih vrěmenah kàrstjanstva. Iz ovih dodatakah sudim, da ova pripověst nije dělo učene glave; nego

da se je iz starodavnosti od roda do roda tja do nas medju prostim pukom malo promēnjena sačuvala. Slēdeća je pako povēst ova, koja u ustih naroda u Kranjskoj živi:

Rojnicah ima tri, one dolaze pri porodu čovēka u kuću, da mu odluče, što ga čeka u životu. Perva nit življenja suče, druga ju prede, a tretja ju presēca, i kad ju presēče, čovek odmah umrēti mora. Rojnice se moraju o porodu dēteta kruhom počastiti, koi se poradi toga za Rojnice pripravljen na stolu nalaziti mora. Istina, da ga ne jedu, ipak si za veliku čast dērže, kada im se lebac ponudi. Rojnice su krasne dēvice, koje se svojim divnim pēvanjem odlikuju. Nekada biaeše običaj ostavljati im na polju sērpe i jestvine: serpi žnajahu žito, a jestvinami hranjahu se . . .

Nēkomu odsudiše, da će se obēsiti; ali nētko ga naputi, da neka prie svakog dēla reče: „u ime Isusa“ i tīm naēinom bi samoubojstvo uklonjeno . .

Trećemu odlučiše, da će ga konj ubiti. On se uvēk konju ugibaše; ali jednoč pripeti se, da podoba svetoga Gjurgja na konju na njega pade i ubije ga . . .

Mirko Poženčan,

Ilir iz Krajske.

I Slovenci so želeli svojega časnika, in že l. 1838 je tiskar J. Blaznik prosil, naj bi smel dajati na svetlo časopis slovenski „Zoro“, pa se mu ni pripustilo (vid. Krain u. d. Deutschthum. 1862.); še le po prizadevanji nadvojvoda Jovana se je l. 1843 kmetijski družbi dovolilo na svetlo dajati „Kmetijske in rokodelske Novice“, kterih prvi list se iz Blaznikove tiskarnice in založbe prikaže v sredo 5. mal. serp. ali junija, in kterih vredovanje prevzame njen tajnik dr. Janez Bleiweis. Novice, kterim je do l. 1849 poleg drugih deželnih, kmetijskih in rokodelskih znakov na čelu svoje peruti razprostiral tudi avstrijski orel, so zbirale v sebi ter polagoma zbrale skoro vse boljše pisatelje slovenske, in med temi najprej one, ki so dopisovali že prej v ilirske domoljubne liste. S kolikim veseljem jih je pozdravil Poženčan, spričuje naslednja njegova pesem:

Kmetijskim in rokodelskim Novicam.

Orel — ptičica dvoglava —
 Od ljubljanskiga domu
 Na perutih k nam priplava —
 Ptica višiga rodu.

Bog te sprimi, ljubka zlata!
 Ljubka zlata, božja stvar!
 K nam hoditi ni bla štata —
 Alj vedro bo, alj vihar?

Nič ne boj se, ona pravi,
 Li spomladno vreme bo;
 Z desno glavo prot višavi,
 Z levo gleda na zemljo.

Drobne pisma nesem k hiši,
 Ptičica mi dalej dé,
 Kaj po svet' se nov'ga sliši,
 Kaj kdo pametniga vé.

Rataj bere v njih skrivnosti,
 S čim se zemlja v raj zmeni;
 Slednji stan kaj učenosti
 Za se v pismih tih dobi.

Zdaj govorka mi zapela —
 Nove pesmi ji gredo,
 Glas nebeški je imela,
 V serca segala živo.

Vse se drami gor iz spanja,
 Kdor še niso bli mertvi;
 Vsak si misli, to je sanja —
 V svetim Raji se mu zdi.

Bodi pišel, gosle, lira,
 Kar kdo najde, je pobral,
 De za ptico pesme vbira;
 Vse je pevski duh užgal.

Pomladanji veter piha,
 Krog razširja cvet, glasi;
 Brat in sosed čuti, zdiha:
 Moj Slovenec naj živí!

Sredstva za nazor. *)

V prejšnem sestavku smo spoznavali, kako se na podlagi nazora razvijajo pojmovi, in koliko nam v to nazor koristi, pogledjmo si sedaj sredstva za nazor, preskušajmo jih. Razdelimo pa v ta namen pojmove v pojedine in v miselne pojmove. Pojedin pojem nam posreduje, da spoznamo stvar, lastnost, dejavnost, obliko kake stvari. Ko razumemo pojedin pojem, spoznavamo tudi misel, ki je ž njim izražena. Recimo: „stena je bela“. Kdor pozna pojmov: „stena“ in „bela“ razume tudi misel s tema pojmovoma izraženo, t. j. on ve, kaj je povedano v tem stavku. Vendar v vsakem slučaju ne zadostuje, ako se samo pojmovi razjasnijo; stavka vendar le ne razumemo. Ako imamo stavek: „Vogali trikota narrede skupaj dva prava vogala“, očitvidno ni zadosti, da otroci razumo pojmove „vogal“ trikot in pravi kot, tudi se mora nazorno poočitati, oziroma dokazati, pravilo v stavku izraženo. Recimo: „Ni vse zlato, kar se sveti“. Vprašajmo pa, ali bo vsak, ki pozna pojmov „zlato“ i sveti se, tudi že razumel, kaj pomenita ta dva izraza v svoji celoti. Pri nauku se tedaj tudi zahteva, da razjasnuje pojmove, kako se ozirajo, t. j. da jasno poočituje misel, ki je v več pojmovih izražena. Govorili bomo tedaj,

*) c. f. st. 2 str. 27 — 29.

kako se poočitujejo pojedini pojmovi, in potem kako se poočitujejo miselni pojmovi?

Kar se tiče poočitovanja posameznih pojmovov, hočemo jih primerno razdeliti v čutne in nadčutne.

I.

Čutni pojmovi.

1. Učenci take pojmove najprej, in najboljše dobé, ako se jim stvar, o kateri morajo pojem zadobiti, poočituje. Taka je pri nazornem nauku, se ve da v največi meri, taka je pri prirodoписji, kar je dandanes skoraj povsod v navadi, taka mora pa tudi biti za ves čas podučevanja in pri vseh strokah, kolikor moči. Zemljepisni poduk se poslužuje domačih razmer in naravi, da poočituje z bližnjem gričem Alpe, s sosednim potokom reke in kar se njih tiče, namreč obrežja, padavine. Pri nauku o prostorji naj se pokažejo otrokom, kaj je čerta, kaj kot, ploščad in telesnina?

Posneto označevanje (abstrakte Definition) zato pripada učenim šolam. Pri petji se glas poočituje, ako se glas vodi (naprej poje), pri branji, ako se beseda vodi, oprav tako se pokaže, kako se glas povzdiguje ali znižuje i. dr.

Otroci pa imajo poznati tudi lastnosti, dejavnosti in gotove oblike, ki se ponavljajo pri stvareh (objektih). Take oblike se vidijo nad raznimi rečmi: zgoraj, spodaj, blizo, daleč, spredaj, zadek; potem oblike za jednino in množino, za del in celoto, predočbe za jednakost, podobnost in različnost. Kako se pojasnujejo taki pojmovi? Recimo dvoje bukev je na mizi vzporednih, otroci sede v klopi vzporedni, čerte so na tabli vzporedne. To vidijo otroci, različnosti opustivši povzamejo stvarjem splošno skupaj, ter rečejo: vzpored je toliko, kakor drugo pri drugem.

2. Kjer se stvar ne more čutom predstaviti, vzemimo namestovaje kalupe in slike. „Namestovaje“ ker kipi niso poglavitno sredstvo pri kazavnem poduku, kakor so nekateri mislili. Pestalozzi je zarad tega zavergel „svet v slikah“ (orbis pictus) Komenskega in slike Basedova v bakru rezane rekoč, bolje je pokazati stvar kakor podobo od nje. Podobe niso stvari, marveč le stvar predstavljajo; pri podobah si predstavljajo otroci še le znamenja, a morali bi si predstavljati stvari, a ne njih znamenja. Tudi odraščeni ni kaj lahko, da bi si v sliki jasno predstavili, kako velika je stvar, v kakšni razmeri so posamezni deli drugi do drugoga. Gotovo je že marsikdo zmed nas večkrat dejal: Tako si te ali une reči nisem predstavljal! Tedaj na to, kar je otrok sam videl in skusil, ima se upirati vse drugo, in razpravljanje na tej podlagi se ima dalej staviti. Pri nazornem nauku se slike prav dobro rabijo v ta namen, da se skliče v spomin prejšni nazor, in da se na podlagi tega razgovor nadaljuje. Pri naravoslovji so kalupi (modeli), pri naravoznanstvu pa

slike inozemskih žival, sredstvo za nazor, skoraj neogibljivo potrebno. Pri zemljepisji se rabijo zemljevidi, globusi in poobraženja, priporoča se tudi risanje zemljevidov, ako že učenci tega ne store, je učniku to svetovati. Pri številjenji se sedaj sploh rabijo ruski stroji, tudi za poočitjanje drobcev so posebni stroji, ki poočitujejo deljenje celotine na dva, tri, do deset delov. Pri poduku o svetopisemskih zgodbah nadomeste slike daljše razlaganje. Nekteri so zoper to, da so v abcednikih in berilih risarije in slike, morda nimajo prav; stvar otrokom bolj živo pred oči stopi, ako se jim v sliki pokaže in otroci se tudi bolj zanimivajo za njo, kakor pri samem razlaganju.

3. Kjer kalupov in slik ni, tam se rabijo druga sredstva. Tukaj gre v prvi versti primerjanje. Tudi v vsakdanjem življenji ljudje sploh stvar s stvarjo primerjajo, kedar hočejo kaj neznanega dopovedati. Kako ljudstvo tukaj ravna, nam prav lepo kaže 94. vaja v II. berilu, ko Matiček očetu pripoveduje, kako velik je bil tist pes, ki ga je videl tam nekje (?). Tako n. p. ljudski pregovor pri Arabcih imenuje velbljoda barko v puščavi. — Kakor ljudstvo, tako tudi ravna šola, ako primerja psa z volkom, tigra z mačko, ali krokodila z aščerico, ako tudi zraven omeni, da je podoba sicer taka, le primere velikosti so drugačne. Ako pravimo, krokar (Rabe) je nekaj veči od vrane, tako si poslušalec misli „krokarja“, tiča nekaj večega od vrane, ki ima černo glavo, peruti, rep, pa močen dolg klun. Pojmove gre razlagati posebno pri prirodoznanstvu; da se namreč spozna kak razred žival ali rastlin, pokaže se posamezna, ki ima posebno izražene znake vsemu razredu splošne.

4. Popis nam kaže, kaka je stvar, kakšne lastnosti ima, kaka je na oči? Da bi predstavili otrokom ledenik, bi ravnali n. p. takole: Mislite si v gori veliko derčo, v tisti bi bilo vode od zgor na vzdol vse polno, vsa ta voda bi hipoma zmerznila in vse bi se v led spremenilo. (Ljudska pravljica od pasteričnega ledenika (Pasterzen - Gletscher) nekako tako pripoveduje.) Od morja bi n. p. rekli, da je voda neznano globoka in široka, ki pokriva veči del zemlje, v njo se stekajo vse vode in reke, a vendar ne prestopa svojih bregov.

5. Označevanje (definicija). Označevati (definirati) se pravi razložiti bistvo stvari, kar je moči, določno in kratko. Označevanje ni drugega, nego najbolj prost in določen izraz jasnih pojmov, otroku pa toliko koristen, kolikor on nazorno spozna bistvo označenih stvari; ako tega ni, kje bode potem pôjem in misel? „Označevanje brez nazora je luknjičavasta modrost“. „Pest“. Za označevanje je treba nazora, duh mora že tudi nekako razvit biti, pri malih učencih tega ni; označevanje je tedaj le za višji razred. Pri zemljepisji je večkrat rabimo. N. p. Morski tokovi so ono gibanje vesoljnega morja, pri katerem se deli morja med vodenimi bregovi pretakajo, kakor po velikem vodotoči, ki ima suhe

bregove; plazovi so velike plasti snega, ki se vale iz visokih gora v dolino, kjer napravljajo dostikrat veliko škodo, ravno tako se razlaga n. p. otok, visravan i. dr. Pri naravopisji označujemo stvari, da zberemo skupaj znamenja, splošna kakemu razredu, teh se imajo otroci naučiti iz glave; samo ob sebi se pa razume, da so učenci že gledali in opozevali značajoča znamenja pri posameznikih. — Ako smo n. p. razpravljali pri zuželkah hrošča in govnača, ali kožokrilce, kakor n. p. čebelo in oso, potem to lahko skupaj povzamemo, ter rečemo: Zaželke so živalce s šestimi nožicami, njih telo ima tri dele: glavo, opersje in zadek. Oprav tako pri rastlinstvu: Zeli so rastline, ki imajo sočnato, mehko števlo, n. p. vohrovt, kapus i. dr.

Dopisi in novice.

V spomin umerlemu Piju IX.

1.

Na sveti gori romar bil,
Minulo je pol leta;
Marijo serčno tam častil,
In duša njega vneta
Prosila je „o ljubi Bog,
Naj Piju konec bo nadlog!“

2.

Ko z gore se domov podá,
Veselo, čuj! zvonjenje;
Prizor zarés prelép imá,
Čuj, možnarjev gromenje!
Preslavljal takrat celi svet
Je papežtva naj lepši cvet.

3.

Je romar spet na gori bil,
Ki pravijo jej sveta,
Solza obilo tam prelíl
Za svetega Očeta.
Njegove prošnje ta je glas:
Rešitve pridi Piju čas!

4.

Ko z gore se domov ravná,
Začuje spet zvonjenje;
Pa kaj je to, oh sam ne zná —
Kdo končal je življenje? —
Gotovo velik pač gospod,
Zvonjenje čuje se povsod.

5.

V bližnjo cerkev stopi zdaj,
Kjer milo je zvonilo;
„Bog Piju večni pokoj daj!“
Zasliši pesem milo:
Občutkov, ki jih tu imá,
Izrazit' pesnica ne zná!

6.

Kotiček miren poiskal,
Z občutkom ondi svetim
Ves solzen dolgo je ostal
In molil s srcem vnetim:
Bog večni pokoj Piju daj —
Dodeli mu presveti raj!

Z.

— † Pij IX. Dne 7. m. m. ob 5^{3/4} uri popoldne umerl je sv. oče papež, Pij IX. Ta velevažna vest vzbudila je po širnem svetu od enega konca do drugega, in zlasti med vsemi katoličani, najgloblje sočutje in to ne samo zaradi tega, ker je bil Pij IX. glavar vesoljne katoliške cerkve, ampak ker je v resnici eden največjih zgodovinskih mož, v kojega življenje spadajo najvažnejši dogodki sedanjega veka in kateri je sam tudi dejansko prav globoko segal v novejšo zgodovino.

Pij IX. je 256ti naslednik sv. Petra, ter je oskrboval najviše pastirstvo dalje od vsih svojih prednikov; preživel je celó Petrova leta, to je 25, katera doba papeževanja je veljala do zdaj za najdaljšo. Rojen je bil 13. maja 1792 v Sinigalji, mesticu v takratni rimski papeževi državi; njegovo pravo ime je

grof Ivan-Marija, Ivan-Krstnik, Peter, Pelegrin, Izidor Mastai-Ferretti; starši, jako imenitni in bogati plemenitashi, so bili odmenili Ivano-Marijo za vojaško službo in v resnici je imel vstopiti l. 1815 v Rim v plemenito papežovo stražo, a zadrževala ga je bolezen. Pripovedujejo se namreč, da se ga je uže v 17. letu lotila božjast, a da ga je pozneje nek jako pobožen duhovnik, z imenom Strambi Loretto, s polaganjem rok ozdravel. Izključen od vojaškega, posvetil se je duhovskemu stanu. V Rimu je študiral bogoslovje in je bil, ko je svoje bolezni okrevail, v mašnika posvečen. Kot kanonik Sv. Marije Inviolata spremljal je v letih 1823—25 nadškofa Muzi-ja v Kile v južni Ameriki na precej nevarni in težavni misiji, ker je šlo za to, da bi se branile in zavarovale pravice katoliške cerkve, katere je državna oblast kratila.

Vrnivši se prevzel je vodstvo Mihaelovega hospitala, velike obrtnijske šole v Rimu, katero je v duhu časa preustrojil. Maja meseca 1827 ga je imenoval papež Leo XII. za nadškofa v Spoletu; decembra 1832 pa je bil premeščen v nadškofijo Imolsko, kder je duhovenstvo in tamošnje cerkvene in humanitarne zavode z vso odločnostjo reformiral. V tedanji dobi je po vsej Italiji vel nekakov svobodnjašk, narodnosten duh in tudi Imolskega nadškofa je bil močno navdal. Pri vsem tem pa ga je povzdignil Gregor XVI. decembra 1839 za kardinala; kot tak je bil hud nasprotnik takratne strogo absolutistične vlade.

Ko je Gregor XVI. dne 1. junija 1846 umerl, in so se bili kardinali 14. junija v Kvirinalu v konklave zbrali, všteval se je Mastai-Ferretti med one kardinala, proti katerim je hotela avstrijska vlada svoj »veto« vložiti, a kardinal Gaisruck, kateri je bil k temu pooblaščen, zakesnil se je na potu ter je prišel uže po končani papeževi volitvi v Rim. Najbrže bi ne bil Mastai-Ferretti nikdar za papeža izvoljen, ako bi bili kardinali poznali namero avstrijske vlade. Tako pa je prejel pri četrtem glasovanji proti kardinalu državnemu tajniku Lambruschini-ju 35 glasov, — štiri več, kakor je trebalo v dosego dveh tretjin vseh glasov. Kardinali so ga volili, ker so ga poznali kot jako milega in zmerno sodečega moža in uže pred konklavem je nekda kapucinec kardinal M. na Lambruschini-jevo vprašanje, kdo vtegne papež postati, zbadljivo odgovoril: »Če obvelja vragu, Vaša Ekselencija ali jaz, če ima pa sv. Duh besedo, nikdo drugi, nego kardinal Mastai!«

Ko je grof Mastai pozvedel izid volitve, prebledel je, zakril si z obema rokama obraz in se za nekoliko časa v omotici na tla zgrudil. Ko se mu je povrnila zavest, prosil je, kar je mogel iskreno in zarotaval kardinala, naj odvernejo od njega težavno breme — a prosil je zastonj, moral se je vdati.

Rimsko in italijansko ljudstvo je Pija navdušeno pozdravilo na papeškem prestolu, ker je od njega pričakovalo narodnega zjedinenja Italije. Bil je uže poprej tej ideji prijazen, in gojil jo je zares tudi kot papež še dalje časa, a spoznal je kmalu, da segajo narodne italijanske namere predaleč in za to je stopil na konservativnejšo stran. Prvo važno dejanje njegovega vladarstva je bilo pomiloščenje ogromnega števila jetnikov, katere je poprejšna stroga policijska vlada v zapor pahnila. Ta čin je vzbudil nevoljo avstrijske vlade, pa tudi kardinali ga niso odobraval. Ko je bilo o tem glasovanje v kardinalskem kolegiji, vložili so skoro vsi kardinali črne krogle, to je nasprotne glasove. Pij pa vzame svojo belo kapico raz glave in zakrije črne krogle, rekoč: glejte, zdaj je vse belo in s tem je vtrdil pomiloščenje, katero se je potem tudi v resnici izvršilo.

Ko je leta 1848 povzdignila revolucija rudečo glavo tudi v Rimu, bežal je Pij IX. v Gaeto, od koder se je še le leta 1850, ko so bile tuje države revolucijo zatrla, v Rim povrnil. Leta 1859 je zgubil dve tretjini svoje po-

svetne oblasti, drugo leto še Umbrijo in marcija meseca 1861 je italijanski parlament izrekel, da je Rim naravno središče zedinjene Italije. A takrat so ga še Francozje branili; ko so pa leta 1870 sami v stiske prisli, vzeli so Italijani še Rim in papežu ni ostalo drugega nego Vatikan.

Pa nij zadosto, da je Pij IX. zgubil posvetno oblast, katero so papeži po daritvah prejeli in nad tišoč let imeli, moral se je tudi neprestano in trdo boriti z raznimi državami, katere so hotele ali s papeži sklenjene pogodbe (konkordate) razveljaviti, ali pa večji državni upliv na hierarhijo doseči. V vseh teh bojih je pokazal Pij IX. občudovanja vredno, neupogljivo vstrajnost ter se je strogo in dosledno oklepal papeških tradicij, pa se nikdar ne prostovoljno vdal.

Cerkvena zgodovina je zabilježila v Pijevem delovanju dva jako pomenljiva čina in ta sta: dogma zarad neomadeževanega spočetja Device Marije, sklenjen na rimskem koncilu leta 1854 in drug dogma, kateri je vzbudil veliko več hrupa, — o papeški nezmotnosti, sklenjen na velikem koncilu leta 1870.

Po mnogih hudih borbah tedaj, po 31 letnem neumornem delovanju na krmilu vesolne Kristusove cerkve, slavljen od vseh narodov celega sveta, češčen od svojih vernih, spoštovan od svojih nasprotnikov in celó od sovražnikov svete cerkve, vlegel se je Pij IX. k večnemu počitku. »Soča.«

— *Pristavek.* Dasiravno so vse novice o Pijevi smerti nekoliko zastarane, ker imamo že novega papeža, sv. Očeta Leona XIII., vendar si ne moremo kaj, da bi ne pisali še par verstic o slavnemu papežu Piju IX.

Resnično, ta je bil Sin Božji, je zaklical stotnik ob Kristusovi smerti. Pij IX. je bil velik, je bil slavni papež, je bil mogočna prikazen na pozorišču sveta, klicali so ob Pijevi smerti časnikarji vseh strank, in tako nehote pričevali o resnici, — ter ne vede preklicevali stare, tolikrat pregrete laži, med katerimi omenim le te, da so sv. Oče l. 1848 tako zvane laške križarje blagoslovili in v boj zoper Avstrijo poslali, — a mi pa tudi pravimo, Pij IX. so bili velik dobrotnik človeštvu, najterdnejša podpora kraljevim prestolom. Pij IX. so bili vsem vernim katolikom neizmisljivi učenik, izgled kerščanskih čednosti, svitla luč postavljena na visokem svečniku, da sveti visokim in nizkim, oblastnikom in podložnim. — Velik v zgodovini je bil tudi Atila, Aleksander ali Napoleon, a pri teh imenih človek nehote misli na reve in stiske, ki so ob njih času zadevale ljudstva na svetu, na potoke kervi, ki so bili zarad njih preliti, — kaj pa Pij IX., kako so pisali 20. septembra l. 1870, ko je sovražnik napadel Rim . . . Ni se tedaj čuditi, da je novica o Pijevi smerti globoko pretresla ves svet, in britko zadela serca vseh vernih katolikov, kajti mislili smo v svoji kratkovidnosti, da bodo Pij IX. še doživeli popolno zmago sv. cerkve, ker veliko nasprotnikov sv. prestola so videli stopati v grob, a tolažimo se, Pij IX. so že obhajali zmago nad sovražniki kerščanskega imena, kakor smo sami o priliki svoje škofove petdesetletnice rekli, ko so videli zbrane okoli sebe katolike vsega sveta; sv. cerkev je zgubila svojega poglavarja na tem svetu a zadobila priprošnika pred prestolom Božje milosti; zbor kardinalov je nemudoma, ko so minule devetdnevne, skupaj stopil, in izvolil kardinala mlsgsp. Joahima Pečija, papeževga kamornika za naslednika Piju IX., in tako je sv. cerkev na zemlji zopet dobila svojega poglavarja, in luč stoji zopet na svetilniku, da sveti kristjanom v teh žalostnih in zmedenih časih. Vse to nas pa močno poterdi v zaupanju v božje besede: Jaz ostanem pri vas do konca sveta. Res da, kdor v naših časih noče spoznati božje previdnosti, ki vodi serca človeška, kakor vodne potoke, ta z odpertimi očmi ne vidi, in ko bi tudi z lastnimi očmi čudeže gledal, ne veroval bi, kajti podoben je terdovratnim Judom, ki so tudi od Kristusa tirjali znamenj in čudežev.

Papež Leon XIII. poprej imenovani Joahim Pecci (Petci) so rojeni 2. sušca 1810 v Karpinetu, škofije Anagni na Rimskem. Pod Gregorijem XVI. so postali nadškof Damijaški i. p. 1843 poročnik v Bruselju, čez 3 leta potem nadškof v Perugii (Perudži) 1853 pa kardinal. Bili so papežev delegat v Beneventu in drugod. Sploh hvalijo Njihovo modrost in izurjenost v političkih rečeh. — Papeži merjo, papežtvo ostane, tisti ki mislijo, da bodo sedanji papež odstopili od tradicij Rimskega prestola, se zelo motijo.

— **Iz seje c. k. dež. šl. sveta za Kranjsko dne 7. februarija 1878.**

Poldnevni poduk na dekliski šoli v Kočevji se je privolil.

Plača učiteljem na meščanski šoli v Kerskem se je stavila na 800 gl.

C. k. okrajni šol. svet v Kočevji je poročal o napravi 2razredne dekliske šole v Kočevji, temu se je priterdilo in tako nasvetovalo kranjskemu deželnemu odboru.

Nadučiteljevi vdovi se je priznala pokojnina a otrokom pripomoč pri odgoji.

Nasvet gimnazijskega ravnateljstva, kot ekonoma v licealnem poslopji, v katerem se pove, kako se ima začasno oskerbovati služba hišnika in šolskega sluga v licealnem poslopji, je bil v porazumljenji s kranjskim deželnim odborom sprejet.

Razreševali so se prizivi, prošnje za vlajšenje kazni zastran šolskih zamud, prošnje za nagrado in denarno pripomoč.

— **Iz Železnikov. 21. februarija.** Tako bogate letine, kar število učenec zadeva, naša šola še ni imela nikoli, kakor letos. V vsakdanji šoli je 75 dečkov in 71 deklic, skupaj 156; v ponavljavni šoli pa 42 dečkov in 50 deklic, skupaj 82. Za eno človeško učno moč jih je toliko čez glavo dovolj, ker vsa teža sloni do malega le na enih ramah. Edino dobra je ta, da je šolsko obiskovanje pri nas z malo izjembo redno, in ukov toraj ni treba preveč tergati in razkosovati; so pa vender tudi pri nas stariši-najemniki, bolje reči: gerđini, ki jim je za dobro izrejo njihovih otrok manj mar, kakor nespametni živini za svoje mlade. Iz šole je postava šibo odpravila; a za nekatere zanikerne stariše bi bila pa bātina prav zdravo mazilo zaradi zanemarjenja zakonskih dolžnosti. »Narodna šola« je bila našo učilnico tudi letos bogato obdarovala z risanskimi, pisnimi in računskimi sēsitki, z elastičnimi tablicami, svinčniki in čertalniki, kar se je pa po večjem razdelilo med otroke še le k Božiču, čes: da jim je vse to v Ljubljani »Ješček« prinesel. Neizrečeno so bili otroci teh darov veseli, zlasti ker je za denar vsled hudih obertnijskih in kupčijskih stisk zdaj pri nas strašno slabo, in imamo revščine na kúpe. Zdravje se, hvala Bogu, naše mladine do zdaj prav dobro derži, in le malokdaj oboli kak otrok. V okolici pa »davica« otroke neusmiljeno mori. Tako jih je n. pr. v Št. Lenartski fari že prav veliko pomerlo. V eni hiši so imeli petero otrok; največji med njimi je bil star 8 let, pa vsi so morali iti v večnost. Zdaj se je bolezen pomaknila iz hribov v ravnino Selske fare, kjer je že tudi mnogo otrok za to boleznijo pomerlo. Bog varuj te morilke v naš kraj, kjer je v mnogih hišah po več družin z mnogo otrok nagnjetenih, in bi se nalezljivosti skoraj nikakor ne mogle meje staviti. — Z drobno pevsko knjižico »Sopek mičnih pesen za šolo in dom« je verli gosp. Stegnar naši mladini jako, jako vstregel. Napevi so tudi kaj primerni in lahki, in otroci bi zdaj v enomer le radi peli. Dobil sem bil dozdej 11 knjižic iz Ljubljane, pa ko so jih otroci vidili, bilo je ravno tako, kakor bi bilo tresčilo med nje. Le gredé ni bilo nobenih bukvic več. Pisal sem bil vnovič po en ducat v Ljubljano, katere sem pa še le včeraj dobil, kar svedoči,

da so se po teh pesmicah menda tudi drugje hitro stérnili. Našim mladim národnim učiteljem in sploh pisateljem bi pač še eno reč priporočil in položil na serce, namreč lahko umevno spisovanje kratkočasnih (povestnih) bukvic za šolske knjigarne. Pri nas vsaj mladi (pa tudi že odrasli) ljudje silno radi berejo, in akoravno šteje naša farna bukvarnica (ki je s šolsko tako rekoč eno in isto, ker obedvojo oskerbuje po izgledu švedskih občin šolsko vodstvo) 232 zvezkov, vendar za take, ki radi berejo, že skoraj nekako knjig primankuje. Mislil sem že večkrat na to, naj bi »Slovensko učiteljsko društvo« po svojih zmožnih udih po zgledu nekdanjih lavantinskih g. g. bogoslovcev se polotilo poslovenovanja najpred vseh Kristof Šmid-ovih mladinskih knjig; potem naj bi sledili spisi slavnega Chimani-ja in drugih slovečih pisateljev, ki so za mladino sestavili mične in pripravne povesti. Se vé, da bi pa morali potem tudi dotične šolske oblasti in predniki delovati na to, da bi si vsaka šolska knjižnica na Slovenskem kupiti morala vsaj po en iztis. S tem, da so se šolska darila odpravila, vstavilo se je nehotoma nekako tudi izdavanje povestnih bukvic za našo slovensko mladino, kar je jako obžalovati. Naj mi velečestito vodstvo slavne Mohorjeve družbe ne zameri, če o tej priliki javno izrečem, da sem že marsikako pritožbo slišal, da se ono v svojem sicer neprilичno hvale vrednem delovanju na to versto knjig (za mladinsko zabavo namreč) nekoliko premalo ozira. »Večernice« prvih let donašale so za mladino več tečne duševne hrane. Upam, da se mi ta nedolžna opazka ne bo štela v zlo, ker izvira iz blazih namenov. — Slovesne zadušnice po neumerljivem rajnem svetem Očetu, Papežu Piju IX. smo pri nas včera opravljali, in kakor se popolnoma spodobi, vdeležila se jih je tudi vsa šolska mladina. Podoba rajnega sv. Očeta, ki je dozdej kinčala našo spico skončan, shranila se bo v šolski pisarni v vedni spomin. Ravno ko je bil ta spis skončan, prinesel nam je »Slovenski Narod« prvi veselo novico, da ima osirotena katoliška Cerkev zopet vidnega poglavarja v vsvišeni osebi kardinala Joahim Pecci-ja, ki so sprejeli ime Leo XIII. Med neštevilne milijone oveselenih serc pridružimo tudi mi svoja iskrena čutila, ter zakličemo:

Bog živi papeža Leona XIII. na dolga dolga leta!

J. L.

— **Iz Dunaja.** (Izv. dop.) Ali si že slišal dragi bralec ali bralka ime »urednica?« Odkritoserčno ti povem, da ga tudi jaz še nisem bral, niti slišal, če tudi sem prečital že marsiktero slovensko knjigo in časnik. »Urednica« je tedaj čisto novo skovan samostalnik. Kaj pomeni neki urednica? boš vprašal radovedno. Poslušaj, hitro ti razložim ta neologizem! Vsakdo ve, da se imenuje urednik tisti mož (mož mora biti), ki ureduje kakov list, in urednica je tedaj tista ženska, ki ureduje list. To je ravno tako, kakor grešnik in grešnica. Grešnik je tudi mož, ki greši, in grešnica ženska, ki greši. —

Jezil se bodeš morda, ljubi bralec, zakaj te mučim s tem razlaganjem, ter dejal: Čemu je Slovencem treba tega novega samostalnika, saj je naš jezik tako dovolj bogat, in saj na Kranjskem, Stajarskem, Koroškem, v Primorju, celo v Medjmurju nimamo urednice. — Ali ne jezi se, jaz sem hotel slovenski jezik le pripraviti na to, če navstane kedaj iz naroda kaka urednica. To je vse mogoče. Kdo bi si bil pred sto leti to mislil, do bodo ženske kedaj juristinje, medicinarice i. t. d.? Ali zdaj so tu. In kaj se čudiš, ako je postala ktera tudi urednica! Glej, Slovenci smo jako ubožni: imamo samo en pedagogičen list. Nemci jih imajo seveda več, in med njimi tudi take, ktere uredujejo ženske. In poslušaj in čudi se! Pedagogična literatura se je letos pomnožila še z enim ženskim pedagogičnim listom, ki se imenuje »Pädagogische Mitthei-

lungen«, ki je jel letos z novim letom izhajati na Dunaji. Pa ne sam. Kakor se zemlja sama ne suče okoli solnca, ampak jo spremlja luna, tako tudi ni prišel ta pedagogičen list sam, ampak prinesel je tudi prilogo »die Arbeitslehrerin«. Kako se pač razumejo ženske na astronomijo!

Kaj pa stoji pisanega ali tiskanega v tem listu? me bodeš vprašal. Tu so gotovo sami sestavki in razprave, ktere so spisale nježne roke ljubeznjivih dam, si bodeš mislil. — Ali motiš se. Pervi trije listi, ki so izšli 1. in 15. januarja in tisti, ki je prišel na svetlobo 1. februarja, imajo, razen dopisa in spisa iz prakse neke učiteljice, samo sestavke od moških. No, porečeš, tedaj je ta list tak, kakor so drugi, v ktere pišejo tudi ženske. To je vse res, ali ne pozabi, da ima ta list urednico in ne urednika. Ženska je tedaj vladar tega lista, ona ima tedaj določiti, kaj pride v list in kaj v papirni koš. Pomisli, če bi kak gospod in gospodična pisala o enem in tistem predmetu, od ktereга izmed njiju bi urednica vzela sestavek v list? Gotovo od gospodične. Ali pisatelj bi se vedel tudi tolažiti, saj je še toliko listov uređovanih od urednikov, in poslal bi ta svoj sestavek v ktereга izmed teh. Jaz bi že tako storil, kdo drugi bi morda obupal.

To novost sem moral povedati bralcem in bralkam, da se bodo vedeli obnašati, ako tudi slovenskim šolmoštercem pridejo kedaj take muhe v glavo, da bi začele izdajati kakov pedagogičen list.

— † 16. m. m. je nagle smerti umerl v. č. g. Matija Brolih, bivši dekan v Šmariji. Pri njegovem pogrebu 18. m. m. je bilo navzočnih okoli 20 duhovnov in obilo ljudstvo; rakev so nesli najodličnejši farani. — Ranjki je bil rojen 10. svečana 1813 v Šentjurji pri Kranji, in v mašnika posvečen 13. avgusta 1837 — v Šmariji je bil dekan nad 16 let, in v ti službi obile imel opraviti s šolo i. dr. Svojega rodoljubja ni skrival pod klobukom, marveč nevstrašeno pokazal se narodnjaka, kedar je bilo treba. N. v m. p.!

— **Javna zahvala.** Slavna hranilnica v Ljubljani je zopet letos v svoji blagodušnosti naklonila »Narodni šoli« za napravo učnih pripomočkov revnim šolskim otrokom lepo svoto 100 gl. Za ta lep dar izreka najtoplejšo zahvalo
Odbor „Narodne šole“.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na Irazredni šoli v Ajdovici (šl. okraj. Rudolf.) učitelj. služba; 1. p. 450 gl. in stanovanje. Kraj. šl. svetu do 6. marcija t. l.

Na Goriškem. Po sklepu c. kr. okrajnega šolskega sveta se razpisujejo s tem učiteljske službe enorazrednic v šolskih občinah III. plačilne vrste v Otaležu, Podmelcu in v Sedli.

Dohodki teh služeb so določeni v dež. šolsk. postavah 10. marcija 1870 in 16. oktobra 1875. Vsi trije učitelji vživali bodo tudi osebno doklado letnih 100 gld.

Prosilci naj vložijo svoje prošnje previdene z dokazom učiteljske sposobnosti naj dalje do 31. marcija t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih. Prosilci, ki ne služijo v tem okraji, naj prosijo po njem predstavljenih šolskih oblastih. C. kr. okrajni šolski svet v Tolminu dné 15. februarja 1878.

 Današnjemu listu je pridjana muzikalna priloga.